Any tercer - II.ª Epoca -N.º 90

Dissabte 18 de JULIOL 1925

Justícia Social

15 cts.

SETMANARI SOCIALISTA

Redacció: Guardia, 14, pral. - BARCELONA

Quan serà comprès que el patriotisme consisteix, sobre tot, en fer la pàtria digna?

GABRIEL ALOMAR

ELS OBRERS I LA POLÍTICA

I

La majoria dels obrers, en sentir parlar de política experimenten una viva contrarietat, com una mena de repugnancia física. Per ells, la política és la causa de tots els mals i de totes les calamitats que pesen damunt del poble. Creuen que la política sols serveix per a perdre el temps, i que en ella s'hi corrompen tots els ciutadans que hi intervenen.

En totes les époques i en tots els pobles, el mateix amb régims absoluts i despótics que amb altres de lliberals i democrátics, els homes que han tingut cárrecs representatius, intervenint en la direcció i administració de la cosa pública, han estat criticats, censurats i recriminats. En veritat, és verament difícil que hom pugui administrar els interessos d'altri amb plena satisfacció dels qui són administrats; pero, és més dificultós encara tenir la confiança del poble, quan se tracta de defensar els seus drets i la seva llibertat; car aleshores, el poble sempre es creu enganyat i traicionat.

Vol dir això que la política en sí sigui una cosa dolenta?

Creiem que no. Els fets han demostrat d'una manera evident, que els pobles on els obrers tenen plena consciencia de la seva personalitat, i són més sensibles davant dels nombrosos problemes que els afecten, sense despreciar altres mitjans de defensa i de lluita, saben també valdre's de la política, traient-ne tot el partit que poden dintre el régim autoritari i burgés.

No és que volguem defensar, és clar, als qui fent una mala política han enganyat al poble, i s'han enriquit a les seves costelles, pero hem de fer remarcar que, quasi tots aquests trobaren el camí tan planer per a fer-ho, que segurament pensarien que no valia la pena d'ésser gaire escrupulosos.

No és en la política on se corrompen més els homes. Els homes són susceptibles de corrompre's a tot arreu on hi hagi perill de corrupció, sobre tot si saben per endavant que no tenen de trobar cap destorb, i que ningú ha de fiscalitzar llurs actes. La seguretat de l'impunitat és alló que més empeny a delinquir, i aquesta impunitat se recolza en l'indiferencia del poble, que voldria que tot li donessin fet i pastat sense posar-hi res de part seva.

Creiem sincerament que els obrers, com un dels factors més importants que som per a la creació de tota riquesa, i pel desenrotllament de la vida d'un poble, tenim d'intervindre en la política, posant el máxim interés en l'estudi de tots els problemes que afecten a la humanitat, i molta cura en escullir als qui hagin d'ésser els portaveus de les reivindicacions proletaries.

El mateix que per a fer una organització obrera solvent i forta, fóra precís que tots els obrers,—tant els qui posem a sou la força dels nostres muscles, com els que hi posen llur intel·ligencia—formessim un sol bloc, aportant a l'organització tota la nostra voluntat i energia, en la política, perque esdevingui com nosaltres voldriem, devem ésser-hi tots, posant-hi tot el nostre esperit i la nostra ánima.

Naturalment que essent el capital i el treball dugues forces antagóniques, i considerant fatalment necessaria la lluita de classes, a l'intervenir els obrers en la política és indispensable que s'organitzin en un partít de classe, car les forces disgregades i disperses mai podran donar cap resultat positiu.

Fóra de gran utilitat pels obrers, que pensessim en l'importancia que tindria per a nosaltres l'existencia d'una organització forta i ben articulada, a l'ensems d'un gran partit polític de classe. En nosaltres mateixos está el poder-ho realitzar. Tot és qüestió només de voluntat i perseverancia.

Viladom

El deure d'aquesta hora

Estem fatalment lligats als grans fets económics, no hem d'oblidar-ho mai, i no ens podrem sustreure a la seva acció fins que l'estructura de l'actual societat capitalista sigui savia i generosament canviada.

El nostre deure ens apareix, doncs, ben clarament assenyalat: Tots els instruments de lluita—sindical, cooperatista, polític—per a la transformació social, han d'ésser posats en joc pel proletariat amb harmònica simultaneitat i independència, sense que l'acció de cap d'ells enfebleixi la dels altres. Abandonar-ne qualsevol, per la idolàtrica submissió als dogmes metafísics, és viure amb funesta inconsciència, fora del món que trepitgem.

Aquesta fulla és un camp obert, i accepta la col·laboració de tots els homes d'idealitat generosa. Dels articles signats en són responsables llurs autors.

La veu d'uns companys presos

Cal que l'opinió general s'interessi per l'alliberament dels presos.

Pel seu valor de document històric, a desgrat d'haver estat reproduit profusament per la premsa diaria, volem registrar en les nostres planes l'escrit adreçat al president del Directori Militar pels companys sindicalistes redactors del nostre estimat col·lega «Solidaridad Proletaria», suspés temporalment, que com tothom sap, són a la Presó de Barcelona des de primers de desembre de l'any passat. Encara que no tot l'escrit és igualment encertat, ens abstindrem de tot comentari, puix, per damunt de tot ens interessa l'alliberament dels companys empresonats.

Llur cas no és únic. El del nostre estimat Josep Jové, és més enorme encara, i d'ell volem tractar en pròximes edicions.

"Excmo. Señor D. Miguel Primo de Rivera y Orbaneja —Respetable señor: Sin que dejemos de ver en la persona de V. E. al presidente del Directorio Militar, que rije hoy los destinos de España, para exponerle quejas que creemos dignas de ser llevadas al conocimiento de V. E., más que al jefe del Gobierno, queremos dirigirnos al hombre y al caballero con la esperanza de que nuestras palabras, dichas con toda sencillez y muy sinceramente, habrán de saberle dignas de su atención.

Los hechos no pueden desmentirse, Excmo. señor; no puede negarse que Barcelona ha sido durante varios años teatro de conmociones y violencias muy lamentables, las cuales sería ocioso recordar en detalle Lo que sí hay que recordar, por ser ello de justicia, es que las causas de lo pasional y subversivo que informan las luchas sociales en la capital de Cataluña, al igual que las de otras regiones, no deben buscarse en los medios obreros, sino en los centros oficiales y en antiguos procedimientos usados ordinariamente por los autoridades gubernativas, al mediar en los conflictos entre el capital y el trabajo, en la falta de ecuanimidad en esas autoridades, en la violencia sistemáticamente ejercida contra los obreros y con notorio favor para las clases patronales.

La cita de fechas y hechos probablemente haria comprender a V. E. que hubo tiempos en que los conflictos sociales a Barcelona se desarrollaban pacíficamente y dentro la órbita de lo preceptuado por las leyes, y sin embargo, ya entonces eran perseguidos y encarcelados los obreros que por sus convicciones o por el deber que el desempeño de un cargo les imponia, dirigían una huelga. Eran perseguidos y encarcelados a causa de simples movimientos huelguísticos y siempre sin otro fin que el de la extrangulación de éstos.

Si el hecho no tiene jnstificación, por lo menos se explica que los obreros, al ser víctimas de abusos de las autoridades y de la sistemática conculcación de las leyes en beneficio de tercero, hicieran caso omiso de éstas y que respondieran con la violencia a la violencia que contra ellos se ejercía por aquellos que, en todo caso, tenían el deber de ser la ecuanimidad puesta al servicio de las dos clases en litigio.

No puede haber serenidad en los espíritus cuando la injusticia y el atropello han sido erigidos a normas de Gobierno; y el abuso escandaloso de esa injusticia y el uso inmoderado del atropello contra los humildes, tenía, fatalmente, que conducir a los obreros a defender sus intereses en la ilegalidad y por la violencia.

Y esos abusos, Excmo. Sr., han tenido su origen en la facultat sin tasa ni medida de que disponen las autoridades gubernativas para decretar prisiones por suspensión de garantías, medida excepcional que en muchísimas ocasiones no ha tenido justificación.

Buena prueba de ello la da lo ocurrido en el mes de enero de 1919. Hubo entonces una exacerbación del sentimiento catalanista a raiz de cierto cuplé y unas algaradas callejeras determinaron la suspensión de garantías, cuyas consecuencias hubieron de sufrir exclusivamente los elementos sindicalistas, que ningun parte habían tomado en los sucesos que causaron el decreto del régimen especial, sino todo lo contrario, puesto que rehusaron atender determinadas indicaciones de participación en los sucesos

Es tan cierto lo que decimos del pasado, como cierto es que en el presente no han sido rectificados todavía los abusos de que venimos hablando, y como ayer, Excmo. Sr., se viene abusando de las prisiones gubernativas y de los procesos, cuyo fundamento parece más bien obedecer a un fin que a los postulados de justicia, lo cual, dicho sea como criterio personal nuestro, queda fundado en innumerables indicios racionales. Y como que suponemos que V. E ignora la existencia de estos hechos, deseamos citar algunos de ellos para que V. E. se imponga de la veracidad de lo que decimos.

Actualmente, en la cárcel celular de Barcelona, yacen numerosos presos gubernativos, algunos de los cuales llevan en tal situación más de un año de prisión y son muchos de ellos los que se han dirigido repetidamente a los señores gobernador civil y jefe superior de policía solicitando la libertad, siempre con resultado negativo. Esa prisión, generalmente, por no decir todas, se fundamenta en los antecedentes que por su intervención en las luchas sociales tienen los detenidos y ya es sabido que esos antecedentes quieren decir que se trata de hombres de ideas y por el hecho de tenerlas.

Si no fuese por lo pesado que ello resultaría, citaríamos a V. E uno por uno los nombres de los individuos y las clases de antecedentes que alegan las autoridades gubernativas para retenerles en prisión.

A la consideración de V. E. ponemos uno de los procedimientos seguidos para los presos gubernativos. Muy a menudo, algunos de éstos son sacados de la cárcel y conducidos a la Jefatura Superior de Policía, en cuyos calabozos pasan una o más noches con las molestias que son de suponer, para después ser de nuevo trasladados a la cárcel. Y es muy posible que el procedimiento no tenga otro fin que poder constatar, si ello fuera necesario, que las prisiones no son tan prolongadas como en realidad lo son, puesto que al retornar a los presos a la cárcel se hace constar, según creemos, que su prisión empieza en el acto del reingreso. Pero si el fin no fuese ese, los referidos trámites no tendrían siquiera una explicación, ya que éstos se efectúan de la cárcel a la Jefatura Superior y viceversa, sin que, en muchos casos, al preso se le interrogue ni hable en ningún sentido: todo se reduce a las naturales molestias irrogadas a éste.

Si las prisiones de esta naturaleza y con tales molestias son injustificadas, no lo son menos algunos procesos de los cuales le citaremos a V. E. unos pocos casos para que le sirvan de elemento de juicio.

A mediados de agosto de 1924 fueron detenidos, en los alrededores de Barcelona, veinte individuos acusados de reunión clandestina. Aun en el supuesto de que la acusación resultara fundada, la pena máxima que se les puede aplicar es la de seis meses. Llevan ya diez meses presos y aún no han sido juzgados siquiera.

Otro caso: Con motivo de la última visita de cárceles efectuada por el Excelentísimo señor capitán general de la región, en la misma visita fué decretada por éste la libertad de cuatro detenidos, de la cual se hizo eco toda la prensa local y de otras provincias. Pues bien: después del tiempo transcurrido, los cuatro libertados por el supremo jefe militar de la región continúan todavía en prisión.

Otro caso. Por supuesta tenencia de explosivos, en consejo de guerra celebrado el cuatro de abril del corriente año, fueron juzgados tres individuos y hasta el 27 de junio próximo pasado, o sea después de transcurridos 84 días no se ha hecho pública la sentencia por mediación de la prensa, pues que oficialmente no ha sido aún comunicada a los interesados, sin duda alguna porque el empleo de veinte meses para la tramitación del sumario no tiene ninguna importancia.

Casos como los citados podríamos aportarlos en considerable cantidad. Mas cerraremos la exposición señalando lo irregular del proceso que se les sigue a algunos de los firmantes del presente documento.

En las últimas horas de la tarde del 6 de diciembre del año próximo pasado, de los siete encartados en el proceso hallábanse en la imprenta de "Solidaridad Proletaria" casi todos ellos ocupados en los trabajos de recuento de ejemplares y de administración de dicho periódico, cuando vinieron unos agentes de la autoridad invitando a los presentes en el local a que levantaran en alto los brazos.

Efectuado lo dicho se procedió por los agentes a un registro en la imprenta, siendo absolutamente negativo el resultado del mismo, lo que no fué óbice para que los presentes quedaran detenidos y trasladados luego a los calabozos de la Jefatura Superior de Policía, y en las primeras horas del 7 de diciembre, una hora después de ocurrido lo expuesto, en su domicilio fué detenido otro de los procesados, sin que al acto opusiera la menor resistencia, sino que, por el contrario, fué el mismo quien franqueó la puerta a los agentes de la autoridad.

Efectuadas las detenciones en la imprenta de "Solidaridad Proletaria" los agentes cerraron el local y se incautaron de las llaves del mismo, y treinta y cinco horas después, a las doce horas aproximadamente, el día 8 de diciembre, uno de los procesados fué trasladado de la Jefatura Superior a la referida imprenta para que presenciara un nuevo registro, en el cual halláronse unas hojas impresas que se dijo eran clandestinas.

Trasladados a la cárcel los hoy procesados, estuvieron en ella diez y siete días rigurosamente incomunicados, incomunicación que les fué levantada a últimos de diciembre, previas unas sencillas preguntas del señor juez, sin que en el transcurso de los días medidos se efectuara diligencia alguna para aclarar los supuestos hechos imputados a los procesados.

El 3 de febrero del corriente año se les comunicó a los mismos detenidos incursos en sumario, en virtud de existir, según el señor juez, indicios referidos para ello, a cuya firma de conformidad negáronse los interesados por cuanto en el acto de procesamiento más bien podían deducirse propósitos que por respeto a la personalidad de V. E. se callan en esta exposición.

Han transcurrido siete meses y todavía no se ha adoptado diligencia alguna ni siquiera se ha facilitado a los procesados medio alguno de defensa, porque si bien es cierto que el señor juez advirtió a éstos que podían nombrar los respectivos defensores en el momento de la notificación del procesamiento, no lo es menos que el mismo señor juez les dijo que tal vez sería un inconveniente hacerlo, pues tratándose de un asunto de poca importancia, y habiendo que elevar lo actuado a consulta de la Audiencia, quizás en ella ordenasen se dejara sin efecto la instrucción del sumario, en cuyo caso la designación de defensor sólo serviría para involucrar y retrasar el trámite dictado en aquella providencia, indicación que los procesados acataron con los naturales esperanzas, las cuales trocáronse luego en la más amarga desilusión puesto que después de pasados cinco meses los sumariados están todavía sin defensor y en plena ignorancia con respecto al estado del sumario que se les sigue.

El recuerdo de un pasado reciente, Excmo. Sr., y aún la lejana experiencia del mismo asunto, es que los procesados con fecha 5 de febrero del corriente año pusieron un recurso de apelación confra el auto de procesamiento dictado por el señor juez, que recurrió, así como una instancia firmada por el exponente, Adrián Arnó, y elevada en los primeros días de abril, en súplica de la libertad provisional no fué resuelta en sentido alguno, ni siquiera remitida, según manifestaciones del propio señor juez hecha a los que suscriben a principios del próximo pasado mes de mayo.

Ese procedimiento de persistente dilación, Excmo. Sr., ha querido el señor juez cohonestarlo con la suposición de que en el caso de ser exhonerados del proceso los encartados en él, continuarían en la cárcel en calidad de presos gubernativos.

Pero prescindiendo del procedimiento irregular que se deduce del procedimiento seguido por el señor juez, la justicia es justicia y en todo momento no se compadece con ella ni es con arreglo a derecho el fundamento de un proceso solo y exclusivamente en un atestado policíaco ya que, como hemos indicado en el transcurso de siete meses no se ha efectuado diligencia alguna para descubrir la veracidad que pueda encerrar el dicho atestado, lo cual, junto con las demás irregularidades señaladas, es motivo más que suficiente para abrigar la convicción de que los encartados son objeto de un proceso sistemático, con el fin de irrogarles los consiguientes perjuicios morales y materiales resultantes de un largo cautiverio.

Al someter lo expuesto a la consideración de V. E. los infrascritos no quieren formular una petición de favor ni mucho menos de clemencia, puesto que en este caso no alegarían para ello, ni siquiera piden justicia, porque la decepción sufrida en otras peticiones les desespera de consegnirlo; únicamente quieren señalar a V. E. que la falta de una justicia rectamente administrada ha podido ser la causa de esos males sociales que sólo y exclusivamente se persiguen y según los hechos que motivan el presente documento se castiga en los elementos sindicalistas.

Lo que quiere, sí, es constatar ante V. E. que al igual que en el antiguo régimen y ello sin duda fué sin el conocimiento de V. E., el abuso del poder en las autoridades subalternas continua duro e inexorable ejercicio para los obreros y solo para los obreros, por el hecho de profesar determinadas ideas y de significarse en ellas.

Reciba V. E. los respetos de sus atentos s. s., Angel Pestaña, Rafael Peiró, Adrián Arnó, Angel Avila, Andrés Mogal.

Cárcel celular de Barcelona, 4 de Julio de 1925."

Mentre els obrers, corpresos per la simplicitat dels dogmes, ens deixem impressionar per la faramalla de l'abstencionisme polític i abandonem la propia autoritat en mans dels altres estaments, ens haurem de sotsmetre, de grat o per força, a les lleis que els altres ens imposin.

Encar "el negoci de l'obrer lesionat"

Cal insistir en les campanyes. Damunt JUSTICIA SOCIAL s'han llençat idees, s'han presentat problemes que després d'un o dos articles s'han deixat abandonats sense cercar-hi solució. Aquest pecat l'hem comés tots, jo el primer.

I és que nosaltres som homes d'idees, sabeu. Nosaltres tot anant al tranvia, mentres dinem o després de llegir un rètal, se'ns acudeix una idea com ens podria vindre un mal de ventre, o us podrien trepitjar una durícia o entrar-nos una brossa a l'ull. Ens ve aixís, per inspiració divina, sens esforç, sens fadiga, fisiológicament. Es una delícia ésser tan feconds. Després de tindre l'idea, sino tenim mandra, si l'amic que dirigeix el periòdic ens apreta demanant-nos original, omplim unes quartel·les i allí exposem l'idea o el problema. Idea noble, alta, que inicia una font de cultura i de beneficis per als homes. Problema punyent, terrible, sota quina grapada es convulsionen uns germans cridant de dolor i de ràbia. Després d'haver donat l'article a l'amic, d'haver-lo llegit imprés al cap d'uns quants dies per si fà bonic, ens quedem tranquils. Hem excretat fisiológicament la nostra idea, sens dolor, sens perill i ens deixa en un estat d'euforia, de serenitat, d'esperit i de cos perfecte sens pensar més en el nou camí que iniciavem o el nou dolor i la nova injustícia que hem descobert.

Confiem que altres vindràn que recullirà aquella idea que hem llençat, i tan llençada, aquell dolor que hem enxampat i en faran motiu d'una actuació. I això no està bé. Ens sobra intel·lectualisme, però nostre intel·lectualisme es assafranat, quan més passional, gris gairebé sempre, impotent sempre. Mai va acompanyat d'una acció continuada, li manca vibració, si qualque vegada llença un renec és una flamarada, passa tot seguit, és un atac epileptoide, després et deixa somnolent, avergonyit.

El poble nostre no llegeix. Però, és que se li donen coses per llegir? Es que les coses que s'escriuen arriben a interessar-lo? El poble adora més l'acció que el pensament. Comprén que el pensament sense una acció no és una passió, no vibra, és una cosa freda, llefiscosa com un llimac. I ens abandona per que tenim consistència gelatinosa, no sabem portar-li les idees com un tros de vida, com una veritat que fereix i lliberta. Ni tan sols com astucia tenim la trassa d'embolicar les coses més fondes amb trossos de fullet.

Per que tinc jo de restar tan satisfet després de contar les molèsties i les impertinències de l'obrer lesionat de treball? Per que després d'esmentar les facècies dels asseguradors, tinc de deixar que les companyies en cerca d'un migrat estalvi, amoïnin als obrers? Si jo no hagués començat no hi hauría delicte, jo no vinc obligat a saber tots els petits dolors i les petites injustícies que sofreixen els homes, però un cop iniciada una campanya, per què esperar que altres la recolleixin? o que per gràcia del meu article les companyies se empenedeixin i possin uua sucursal a cada botiga? Tot home que sorpren el secret d'un dolor o d'una injustícia te de treballar fins anorrear-la. No es humà dir-ho a l'orella d'uns quants lectors i després dissimular per no comprometre's.

Es té d'acabar aquest abús de les companyies de Segurs. No pot ésser aquesta manca de sentit ètic que significa la instauració del Dispensari únic. Si volen estatalviar-se quatre pessetes amb el metge, si volen transformar una professió lliure en un assalariat, explotar-lo i els metges i el Sindicat de Metges i el Col·legi i les Acadèmies ho deixen fer, no hi ha res que dir, però pretendre que l'obrer que viu al Coll i el que viu al Guinardó, i al carrer de Mitja Galta o al de Pekin o al de les barraques de can Tunis vagin tots els dies a guarir-se a la Rambla o la plaça d'Urquinaona o al carrer de la Primpcesa, això, nosaltres que volem deslliurar a l'obrer i volem que se'l respecti en la seva condició d'home, no podem permetre-ho. Primer que tot obrer per a recabar llur emancipació té de exigir el respecte i dignitat d'home; no's desvetllarà la consciència obrera mentres no estigui ben desperta llur consciència humana.

Obrin les companyies un dispensari a cada barriada, paguin menys, als metges si volen i aquests s'hi conformen o no els paguin res i encara exigeixin uns drets de matrícula per a pràctiques, però no oblidin que la llei d'accidents de treball va donar-se per a protecció dels obrers i no per que ells hi fessin negocis lucratius i posessein rètols llampants amb lletres daurades.

Es precís que'ls Sindicats obrers, els que existeixen, es cuidin d'esmenar aquesta injustícia i a manca d'ells, les Cooperatives, els Ateneus populars, els Centres on l'obrer predomina, emprenguin una actuació ferma per a ensenyar an aquests especuladors de la dissort d'altri que llurs milions seràn respectabilíssims però que la salut i la dignitat del treballador és encara més respectablè que llurs milions. Que aquella xifra seguida de sis o més ceros vol tindre tot el caient d'una cadena, però no ho és; i que si volen fer-la servir com motiu decoratiu poden molt bé fer-ho, però no de dogall.

S'ha d'acabar aquesta professò de tulits i mutil·lats a travers de la ciutat a la recerca del metge queen un minut els enllestirà, per que un cavaller, molt ben vestit, li mostra una caixa famolenca. Té d'acabar aquesta impertinència i mal-humor en el tracte. Molt bé que persegueixin als maules, fins un servei de detectius podrien montar si no trobessin més còmode i a més bon preu empipar al pròxim i amb l'excusa de uns desvergonyits maltractar a tot treballador que pren mal i no està curat a l'endemà.

A veure si posant-hi el coll tots, jo el primer, conseguim que aquestes companyies sàpiguen els deures i la dignitat de l'home i adhuc aprenguin a tenir bona educació.

Cot de Reddis

Les Edicions de JUSTICIA SOCIAL

Les nostres edicions continuen obtenint, si és possible, més èxit encara. «Aquest diantre de sabatotsl» de H.-G. Wells, que formen el segón volum de les «Edicions de JUSTICIA SOCIAL» i es ven al mòdic preu de **30 céntims** no obstant la seva elegant presentació, és adquirida d'una manera que dóna gust. I després diran que a Catalunya els llibres no es venen! Quan l'obra és bona, rai!

Tots els companys, tots els obrers en general, tots els intel·lectuals, s'han afanyat a adquirir «Aquest diantre de sabatotsl» de Wells. El sol anunci de la publicació despertà gran interés; això explica que l'edició hagi estat adquirida tan ràpidament. Actualment, en queden ben pocs, poquíssims exemplars.

La critica i «Aquest diantre de sabatots»

Fa dos números, a JUSTICIA SOCIAL reproduírem els únics mots de comentari que s'havien fet a «Aquest diantre de sabatotsl» Eren unes paraules encomiàstiques de «La Campana de Gràcia», aparegudes entre la secció «Repics».

Llavors, dèiem que teniem la esperança que altres periòdics parlarien d'«Aquest diantre de sabatotsl» de Wells publicat en el segon número de les «Edicions de JUSTICIA SOCIAL», Efectivament, ben pocs dies han passat i dos altres periòdics n'han parlat. Al costat d'un èxit de venda hem obtingut un èxit de crítica; i aquest èxit de crítica és major quan els judicis han aparegut al cap de poc temps de publicar-se l'obra en un pais com Catalunya on de vegades la crítica no surt fins al cap de mig any de la publicació del llibre.

Aquests dos periòdics que n'han parlat recentment són dels més importants de casa nostra: «La Revista de Catalunya» i «L'Esquella de la Torratxa».

Veu's-ací el que diu a «La Revista de Catalunya» el seu crític, el nostre amic Domènec Guansé:

«La producció catalana comença a fer goig de debò. Els darrers llibres publicats i els que hom anuncia d'imminent pnblicació són per enllaminir el més exigent. Augmenten les editorials i es fan més germanívoles i més obertes. A les publicacions periòdiques de «La Novella Estrangera» i de «La Novella d'Ara», acaben de sumar-se la «Biblioteca Nova» amb un bell programa a desenrotllar, i les petites edicions de JUSTICIA SOCIAL, la primera de les quals és «Aquest diantre de sabatotsl» de Wells, posada en prosa catalana molt clara per J. Roure i Torrent. Es ben digne de lloa aquest esforç dels socialistes catalans, ja que una de les coses que més manca a la nostra producció intel·lectual són els llibres d'idees que encenguin les nostres lluites socials, avui soterrades, d'unes espurnes d'idealisme.»

«L'Esquella de la Torratxa», en la secció «Paperam» que firma «Alfa», diu:

«AQUEST DIANTRE DE SABATOTS, *narració socialista de H.-G. Wells, traducció de J. Roure i Torrent.*

Les «Edicions de JUSTICIA SOCIAL ha publicat el segon volum, la importantíssima obra de H.-G. Wells «Aquest diantre de sabatotsl», traduida amb molta justesa per En J. Roure i Torrent.

La gran simplicitat d'estil de Wells i la seva suggestiva narració estan abocades en aquesta obra amb més art que en cap altra obra del gran novel·lista i pensador anglès. Wells ha volgut que aquesta narració, on s'exposa el socialisme i el vol inculcar a la gent idealista, es faci simpàtica tot seguit. I ho ha aconseguit plenament. L'elogi que de l'obra ha fet Anatole France, dient que és la més clara, senzilla i precisa exposició del socialisme, està ben justificat.

«Aquest diantre de sabatotsl», obra dogmàtica, té una veritable forma de narració. Comença dient com ell va fer coneixença de la gent per les sabates i per elles distingí les diferències socials. De les diferentes classes de sabates, en desprén les diferentes classes socials. Diu després com es pot remeiar el mal de les sabates. Exposa el socialisme, i acaba recomenant la seva acceptació i divulgació.

Es lloable l'obra de JUSTICIA SOCIAL d'haver incorporat al català aquesta narració. I ho és més perquè l'edició, bellament presentada, formant un volum de 60 pàgines, costa només trenta cèntims, a fi que pugui estar a l'abast de totes les butxaques i el fullet es pugui propagar.»

ORIENTACIÓ

Aprofitant la calma imposada per les actuals circumstancies, JUSTICIA SOCIAL faria, segons el nostre lleal parer, una obra profitosa i eficient dedicant el major espai possible a desenrotllar temes que servissin per a orientar i educar el proletariat catalá. Coneixem, peró, les dificultats, que no són, en veritat, petites. I aquestes dificultats no venen pas de fora. Les trobem en el sí mateix de la nostra comunió. Surgeixen d'entre els nostres mateixos companys, els companys socialistes catalans.

Hem observat que quan algun vell socialista, ben orientat, ens ha parlat dels defectes de les organitzacions obreres a Catalunya, de l'aparent apoliticisme del proletariat catalá o dels seus errors táctics, no ha mancat un company que tot seguit hagi volgut justificar tots aquests errors, inconseqüencies i manca de fermesa en llurs idearis, amb raons étniniques i racials, i fins s'ha afirmat—si demés de senyalar aquells defectes s'han posat com exemple tipus d'organitzacions d'altres países—que això era fer emigrar el pensament i la manera d'ésser de l'obrer catalá.

Nosaltres no creiem pas que el sentit comú, que diuen que és el menys comú de tots els sentits, pugui ésser patrimoni dels obrers de tots els pobles i de totes les races i n'hagi d'estar mancat, per raons racials, el nostre proletariat.

No, no creiem, no podem creure, que aquí, a Catalunya, sigui impossible, per la nostra manera d'ésser, l'existencia d'un partit socialista seriós i fort. No podem admetre que no pugui crear-se a la nostra terra una organització que deixi per a sempre més de banda lo apoteósic per a fer feina práctica i positiva.

Potser sí que, tot el més, trobariem una raó histórica per justificar la desorientació i inconseqüencia del proleta-

---

Fulletons de JUSTICIA SOCIAL
Dissabte 18 de Juliol 1925

Acció social del Municipi Modern

Conferencia d'Emili Saleta i Llorens a «La Flor de Maig»

(Acabament)

A propósit d'això escolteu el que declarava el Congrès Socialista Internacional, reunit a París l'any 1900, vinticinc anys enrera.

«Considerant que el terme «socialisme municipal» no dèsigna un aspecte particular de socialisme, sinò simplement l'aplicació dels principis generals del socialisme a una esfera de l'activitat política;

Considerant que les reformes que li atanyen no poden ésser posadas com la realització de l'Estat col·lectivista, però desempenyen el seu paper en la esfera d'acció en la qual els socialistes poden i deuen emparar-se a fi de preparar i facilitar l'adveniment de l'Estat col·lectivista;

Considerant que la municipalitat pot devenir un excelent laboratori d'activitat econòmica local ensemps que una fortalesa política formidable a l'us de les majories socialistes locals contra la majoría burgesa de l'estat central, un cop el partit socialista serà prou puixant;

El Congrés declara:

Que és un deure de tots els socialistes, sense, però, desconèixer la importància d'idees polítiques més grans, de fer compendre a tots el valor de l'activitat municipal, de reconèixer en totes les reformes municipals, la importància que els pertoca com embrions de l'Estat col·lectivista i d'esforçar-se en municipalitzar els serveis públics tals com els transports urbans, l'educació, les fleques, l'assistència pública, els hospitals, el proveiment d'aigües, els banys i rentadors, la distribució de força motriu, etc., i fer de manera que aquests serveis devinguin serveis models, tan des de el punt de vista de la comunitat com del punt de vista dels ciutadans que estàn al seu servei.

Que els cossos locals que no siguin prou importants per emprendre ells sols aquestes reformes poden i deuen federar-se amb altres municipis per atanyer el fí que es proposin.

Que és un deure de tots els socialistes d'esforçar-se i treballar per aquest fí.»

Aquesta interessant declaració del Congrès socialista de l'any 1900, te un gran valor perquè ha fet reconèixer a tothom i sobretot als enemics del socialisme, que el socialisme ha sigut la causa principal d'aquest gran moviment municipalitzador que caracteritza el municipi modern a tot Europa i a Amèrica.

Allò que han fet els socialistes dels demés países, tal com vosaltres, companys de «La Flor de Maig», heu creat aquesta admirable Cooperativa, podem ferho aquí si conseguím deixar de ser escèptics divagadors o impulsius temeraris per a ser homes constructius, cimentadors de la societat nova. Podem sentir com a productors totes les asprors, totes les vexacions de l'actual règim capitalista, però podem sentir al mateix temps dintre el nostre gran afany de dignificació, tota la dignitat i tot l'orgull de ciutadans com la sentíen els fills d'Atenes i de Roma.

La ciutat, el municipi, és de tots, però es més nostra perque som els més i perquè som els més forts, perquè som els que produim i som els que la fem moure i la fem bategar amb el nostre treball. Nosaltres li donem el ritme i li donem la vida.

Per això ens cal als obrers, als socialistes anar al Municipi, conquistar a tot arreu on puguem el govern municipal. Els nostres companys de França, de Bèlgica, de Suissa, d'Alemanya i d'Inglaterra, han realitzat des de l'Administració comunal una mena de programa mínim de les aspiracions nostres. A Anglaterra és potser allà on han anat més lluny en quan a la producció directa, què s'està assatjant actualment també en moltes ciutats alemanyes. La «National Social Verein», llegía fa poc, que ha inclòs en el seu programa municipal, la municipalització no sols d'aquelles indústries que tendeixen al monopoli, com transports, il·luminació i aigües, sinò les farmacíes, les caixes d'estalvi i empenyos, la construcció de cases, junt amb un impost sobre la renda.

A França el moviment de conquista dels municipis s'està desenrotllant d'una manera alarmant per els partits burgesos i la producció directa per part del Municipi és ja acceptada sense discusió.

I és comprén bé. Si la idealitat del partit es la d'alcançar un tipus de societat en la qual la producció sigui exercida col·lectivament, és evident que el fenómen de les municipalitzacions deu presentar-se com una obtenció parcial d'aquest ideal.

Vindrà després, si voleu, la qüestió de si el colectivisme deu ser centralitzat en una gran empresa, l'Estat, o si podria constituir-se amb varies empreses públiques menors, els Municipis. Podrà també sorgir la qüestió de si totes les indústries municipals hauràn de ser controlades per l'Estat, mes qualsevol que pugui ser el resultat d'aquestes qüestions, les municipalitzacions han de ser considerades com actes parcials del programa socialista perqué signifiquen la colectivització de les indústries.

El mateixos partits burgesos no s'oposen als serveis municipalitzats, encara que només sigui per necessitats fiscals o per la percepció d'impostos indirectes. Es dir, miren la municipalització com una mera qüestió tributaria. No hi fa res; el seu assentiment i la seva conformitat, encara que sigui amb finalitat distinta, vé a fer més planer el nostre camí. A Italia, acollint-se a un progecte de Giolitti, ben interessant per cert, municipalitats constituides per elements feixistes han portat a cap algunes municipalitzacions directes.

Ells no saben que la municipalització adquireix el significat de una iniciació cap a la transformació de la indústria privada en propietat colectiva, però es que sembla talment que els nostres principis estiguin tan amarats de llógica que fins els nostres enemics vinguin a practicar-los i a sancionar-los inconscientment, perquè tota municipalització representa una aproximació a l'ideal del colectivisme.

Restaria ara parlar de la teoria financiera de la municipalització, però això, requeriria potser més d'una i de dugues conferencies per que aquest tema és d'una gran complexitat.

El meu obgecte—que no sé si hauré conseguit—ha estat únicament fer ressaltar, posar de relleu el radi d'acció que deuria abarcar el Municipi modern que en el nostre pais està encara en un estat d'embrió, com hi estàn moltes i moltes coses.

El municipi modern no ens el crearà l'Estat, ni ens el crearà l'Estatut Municipal promulgat l'any darrer, obra del Sr. Calvo Sotelo. Cal reconeixer que té moltes ventatges sobre la Llei Municipal vella de l'any 1877 i entre altres precisament la facultat que concedeix per a la Municipalització de serveis, seguint les corrents modernes.

Però no serà la llei qui crearà el Municipi modern, ni qui establirà les seves funcions socials, sinó que hem de ser nosaltres els obrers, nosaltres els que per les nostres idees de transformació social podem fer del Municipi la Entitat reguladora del nostre viure, socialitzant, humanitzant les seves funcions totes.

L'anar als Municipis ademés ens servirà de molt per a instruir-nos fortament en tots els problemes del nostre viure, ens familiaritzarà amb les qüestions financieres i econòmiques i amb totes les funcions de governar i afinarem la nostre sensibilitat i la nostra cultura perquè ens donarem més compte de la nostra responsabilitat.

El Municipi modern, com l'Estat modern, ha de ser altra cosa d'alló que es avui i si nosaltres volem ser els homes de demà, cal que comencem avui a pendre posicions i establir linies i conquistar baluarts. Els municipis són el primers baluarts, els que tenim més a la vora.

Ara en el silenci i en l'abstenció de les lluites polítiques és com millor podem fer examen de consciencia i fressar el camí, preparar-nos i capacitarnos per anar a la conquista de la ciutat, del municipi, per posar les nostres ciutats i les nostres viles al nivell de les dels demés países que he anomenat i treballar de passada per a la consecució del nostre ideal màxim.

Jo no sé quins seràn els resultats de la nostra futura intervenció en les lluites polítiques i sobretot en la vida municipal, però sé com sabem tots quins són els resultats del nostre abstencionisme i de la nostra indiferencia perque aquests resultats els tením devant del nostres ulls.

HE DIT.

Obrers: Sou petits perquè esteu de genolls.
Redreceu-vos!

riat de casa nostra. Potser sí, que podria atribuir-se, com iniciació d'aquests defectes, al fet de vindre a propagar els principis apolítics, sustentats dins la Primera Internacional pel grup de Bakunin, un diputat, l'italiá Fanelli.

No precisa ésser un observador gaire perspicaç per fer-se cárrec tot seguit que alló de l'apoliticisme és més aparent que real. Millor dit, no és altra cosa que una excusa per a justificar la indiferencia envers la seva, de política, i moltes vegades un tapabruts per a amagar actituts inconfesables. Quants antipolítics no hem vist, no ja emitint el seu sufragi, sino fent i tot d'interventors per candidats burgesos i reaccionaris? Apolítics en el que es refereix a la política de classe, a la política obrera. Mes no quan es tracta d'aquella política que resumeix, per ells i també per nosaltres, totes les concupiscencies i podrimers.

No cerqueu tampoc raons racials per la manca continuada d'un organisme obrer sindical. Es que no han estat gairebé sempre dirigist els nostres organismes capdals per elements que res no han tingut que veure amb la nostra étnica ni amb la nostra raça?

Fóra molt interessant i convenient que JUSTICIA SOCIAL esbrinés, sense sordina, les causes d'aquets nostres greus mals.

M. B. A.

Si ets conscient veuràs clarament el camí del teu deure:
Com a home, has d'ésser socialista.
Com a obrer, deus sindicarte.

El Treball és anterior al Capital, i independent del mateix. El Capital és sols el fruit del Treball, i mai hauria existit sense ell. El Treball és superior al Capital i mereix molta més consideració.

ABRAHAM LINCOLN

ECOS I COMENTARIS

Don Alejandro

Els amics del Sr. Lerroux, Don Alejandro, fa temps que volien ressucitar les glòries de l'Emperador del Paralel. En mig del marasme d'aquesta hora el senyor Lerroux podia tornar a ésser una esperança, la pedra de toc d'un desvetllament popular.

Els amics del senyor Lerronx, l'oficinista, el burot, i el «matarife» municipals, enyoradissos d'aquelles entrades triomfals de l'Emperador a Barcelona d'ara fa setze o disset anys, volien reproduir l'espectacle, però no han reexit. L'Emperador no considera oportuna l'hora per a fer un viatge a Barcelona. L'Emperador no vol venir.

Ha sigut una veritable llàstima. Ens hem perdut una ocasió magnífica de contemplar un espectacle anacrònic que ens hauria rejovenit.

En els dies que correm poguer veure passar per les Rambles una corrua de «jóvenes bárbaros» mes o menys empleats i agraits al costat d'unes «damas rojas» mes o menys autèntiques dirigits tots per uns quants ex-regidors del nostre sofert Municipi, andalusos, aragonesos, gallegs i principalment valencians, (Valencia ha fornit Barcelona de regidors i canonges amb el resultat prou conegut) representava tota aquesta comparseria, una atracció divertidíssima.

Sembla mentida que hi hagi encara gent que estigui tant de broma. I tot perque? En Lerroux ha fet algun miracle? Evidentment no. Però algú diu que es pel miracle que vindrà. En Lerroux es veu que sempre serà un lliri inmarcessible. Fins quan sigui mort hi hauran guillats que creuran en la seva resurrecció. Almenys ho faràn correr

De totes maneres per aquesta vegada l'oficinista, el burot i el «matarife» municipals i totes les vestals guardadores de les essències radicals poden estar tranquiles i tornarse'n al llit, que és la Lluna.

La televisió i els seus perills

Després de la radiotelefonia sembla que la televisió, invent per a trametre les imatges a distància, s'impossarà aviat.

S'han efectuat un seguit d'experiències amb un èxit una mica irregular, no obstant les que a portat a terme M. Jenkins dels Estats Units, fan creure que la televisió aviat serà un fet.

Un aparell de recepció amb la seva corresponent antena i un conjunt de dispositius especials ens permetrà de veure de casa estant una sessió de cinema, uns ballets russos del Liceu, una ballarina en l'escenari d'un music-hall, una reunió a l'aire lliure, etc. Excelent, magnífic. Ja podem començar. Visca la ciència.

Però, no hi pot haver goig complert. El progrés te els seus aventatges i els seus inconvenients. La maquinària moderna que sovint ens fa la vida agradable, algunes vegades fa tiretes de la nostra pell.

Per radiotelefonia s'ha demostrat que si a distància es poden sentir veus fines i boniques, i concerts i conferències si més no tolerables, també es possible que en algun cas, no sigui aixís. Malgrat totes les prescripcions i reglaments, el subjecte emisor pot ésser que sigui un desvergonyit que li passi pel cap de dir quatre insults dels més pelats a tots els mils i mils ciutadans honrats que rasquen la galena sense fer mal a ningú. La telefonia ho trasmet tot. Que passa en ocasions aixís, que alguna vegada s'han donat. El ciutadà receptor no pot tornar-s'hi i no li toca mes remei que despenjar l'antena o amagar les criatures.

Doncs la televisió, ir vent mai prou alabat, pot amargar la nostra existència en major proporció que la radiotelefonia.

Imagineu-vos que el senyor Canons i el senyor Bofarull amb les seves respectives mullers i filles es troben reunits en una saleta d'aquelles que en diuen de confiança, contemplant una sessió del nou espectacle. En una tela tivanta més o menys interior i domèstica s'hi van projectant un seguit d'imatges trameses desde Paris, de Londres o de la Plaça de Catalunya. Ara un drama, després una pelicóla còmica, segueix un senyor que fa jocs de mans, un partit de fut-bol, etc. Fins aquí tot va bé. El senyor Bofarull, el senyor Canons i les respectives famílies estàn satisfetes.

Però tot d'un plegat l'espectacle canvia. Surt el desvergonyit d'una estació emissora clandestina i pel seu únic voler, a la saleta de confiança de cal senyor Canons comença un espectacle d'aquells que en diuen privats, i per a persones majors. Damunt la tela honrada comencen unes escenes picants i verdes. Una senyora en camisa i un senyor que es treu l'americana, després.....

Enceneu els llums, treieu l'antena. Correu que la moral perilla, diria el senyor Canons. Nenes a dormir, faria el senyor Bofurall.

Es escandalós, és indecent exclamarien els pares de familia i la reunió s'acabaria malaint la ciencia i el progrés. Després el senyor Canons, com que es tan gelós de les seves filles com expeditiu amb les dones dels altres, procuraria trobar-se sol a la saleta de confiança i dissimuladament muntaria l'entena, per tal d'examinar amb detenció el curiós invent de M. Jenkins dels Estats Units, i tornar a veure a la senyora en camisa.

De totes maneres cal convenir que la televisió pot tenir les seves desviacions.

La cultura i la delinqüencia

Diuen que la cultura evita la delinqüencia. Qualsevol s'ho creu. Vegeu quina noticia.

A Toledo els lladres s'han emportat tots els llibres d'una biblioteca.

Ja em direu si això no vol dir que aquests lladres no tenien moltes ganes de llegir

Ara que els que guardaven la biblioteca ben segur que en tenien molt poques.

Tan mateix uns o altres s'han d'aprofitar dels llibres.

Un altra conferencia

El senyor Josep M.ª de Junoy ha donat una conferència a l'Ateneu. Una altra conferència.

«Orient? Occident? Catalunya». Aixís la conferencia acabà.

Decididament el nostre pais és la cosa més ben trobada del món i el senyor Junoy es un dels homes més ben trobats del nostre pais.

Això es l'ou de Colomb.

Tenía raó el senyor Bofarull quan deia que aquestes conferències eren tan dignes de passar a la posteritat com les mateixes conferencies de Sant Vicens de Paul, que són les més acreditades que existeixen.

En Borrás i En Pol de «La Veu»

L'Enric Borràs ha arribat d'Amèrica carregat de maletes i de llorers, com sempre.

Encara no havia baixat del tren que ja rebia proposicions per a fer teatre català. En Pol de «La Veu» vol contractar-lo. Diu que vol fer una gran temporada, amb una companyia mónstrua.

Als de «La Veu» sempre els hi ha agradat les coses monstruoses. Recordeu allò de victoria mónstrua, apet mónstruo de germanor, etc.

De totes maneres En Pol empresari ens sembla que la pifiarà. En Pol és home d'eleccions i res més. Quan n'hi havia ell sempre guanyava. Fins quan perdia amb números us demostrava que havia guanyat. Es el seu fort.

Sortint de les eleccions En Pol és home a l'aigua. Fa també poesies i es Mestre en Gay Saber, però com a poeta a «La Veu» només el toleren. Coneixem una senyora vídua de les classes passives del pais -que també n'hi han; almenys a Girona- que fa uns versos com els d'En Pol. L'única diferència que hi ha, és que fins ara s'ha pogut evitar que aquesta bona senyora publiqués res de la seva abundant i elegiaca producció.

De totes maneres si En Borràs estrena una obra d'En Pol nosaltres no hi faltarem. Hi anirem amb la mateixa il·lusió—ara tot són il·lusions que aniriem a les urnes, i recordarem aquelles proclames tan enyorades: «Voteu tots com un sol home». «El bon elector vota dematí». Y aplaudirem com si fos un èxit.

Heus aquí un gran home

Ho hem de dir referint-nos a l'enginyer Josep Serrat Bonastre, inventor d'un nou sistema de locomotores que construeix «La Terrestre i Marítima» de la nostra ciutat.

La gent que hi entén diu que el senyor Serrat es un dels primers técnics d'Europa en la seva materia.

Nosaltres sabem també que és un home senzill i bo, que amb un gran desinterés i amb una tenacitat d'apóstol el trobareu cada vespre al Politécnicum dirigint gairebé de franc, un curs d'aprenents de mecànic, com abans l'havia dirigit a l'Escola del Treball, i que hagué d'obandonar en circunstancies prou conegudes.

Si l'exemplaritat dels homes com l'enginyer Serrat no ens emociona és que tenim la pell molt dura.

La nostra premsa que tan s'ha esforçat per a donar fama a cinccents petits poetes pairals pel sol fet de cantar «la papellona damunt l'herbei» en versos tot just correctes, ha fet molt poc per a donar la nomenada que es mereixen a molts homes que encara que no són del camp literari honoren el pais d'una manera extraordinària.

Hem estat injustos. L'enginyer Serrat i Bonastre ademés de conegut hauria d'ésser popular, com enginyer i com a home. En una altra terra amb el seu nom tots els ciutadans se n'omplirien la boca i estarien més que satisfets de poguer-lo saludar quan passés pel carrer.

La Plaça de Catalunya

Quan encara s'havia de reformar tot-hom deia: llàtima de plaça amb aquets edificis tan magnífics i aquesta urbanització tan primària i lletja. Ara que hi han quatre pedres que senyalan un intent de nova urbanització la gent diu: aquets edificis sempre ens faràn quedar malament. Particularment tot el costat del teatre Eldorado té unes façanes que semblen de suburbi

No hi fa res. Tot té remei. Quan el projecte Nebot sigui acabat d'aquí cinc anys farem nous els edificis. Després com que el projecte no ens agradarà el canviarem, després si convé tornarem a canviar els edificis. El cas es renovar-se continuament per tal de que Barcelona pugui tenir sempre els carrers plens de pedres, de sorra i de fustam, i les cases amb les bastides aixecades i els ciutadans disfrutant d'aquesta boira de pols que tan ens agrada respirar, i que qualsevol diria que en vivim.

Edicions de JUSTICIA SOCIAL

S'ha posat ja a la venda a tot arreu *el SEGON NÚMERO de les*

Edicions de JUSTICIA SOCIAL

Publica sencera la gran obra de H.-G. Wells, apareguda en diversos fulletons d'aquest hebdomadari, traduïda pel company J. Roure i Torrent,

Aquest diantre de sabatots!

L'interés amb que han estat seguits els fulletons, augura un veritable èxit del segon nùmero de les

Edicions de JUSTICIA SOCIAL

que forma un fullet de 54 pàgines de text, imprés en paper verjurat. Només costa **30 cènts.**
Feu tot seguit les comandes.
Companyi Propagueu l'obra de H. G. WELLS

Aquest diantre de sabatots!

Fulletons de JUSTICIA SOCIAL
Dissabte 18 de Juliol 1925

H. G. WELLS

Esquema de la Historia Universal

(Fragments i resum)

Per C. ROFES

Del Capitol II

El testimoni de les roques

1. Els primers sers vius.—2. Quina es l'edat del món?

I

No sabem com començá la vida sobre la terra. Els biólecs, es dir els qui estudien la vida, estan d'acord en reconéixer que la vida començá quan el sol era més ardent; els díes i les nits més curtes, perque la terra rodava més depressa; les marees arrossegaven platjes fumejants d'arena i de fang i l'atmósfera carregada de nuvols i escena de tempestes enfosquia el cel. La terra conmoguda per forces volcániques i rentada per freqüents aiguats era estérils i sens vegetació. Els rius i els torrents tumultuosos s'enduien cap al mar grans masses de sediments (solatges), fangs que més tard s'endurien per formar piçarres o argiles, i arenes que's convertíen en grés.

En els diposits més antics no s'hi descubreix, rastre de vida. Es probable que les primeres formes de la vida fossin petites i toves i no deixessin senyal. Fins que'ls sers vius tingueren esquelets, closques, petxines o altres parts dures no deixaren rastre després de llur mort. Aquests suministren ja materials fóssils per l'estudi.

Els llibres de geología contenen principalment la descripció dels fóssils que s'han descobert en les roques i l'ordre de successió de cada capa de terreny. Les roques més antigues se formaríen abans de que el mar existís; allavors la terra era massa calenta: tota l'aigua que ara forma els mars era vapor barrejat amb l'aire. En aquesta atmósfera de vapor el món se solidificá poc a poc, i apareguerien les primeres roques, com una crosta que recubreix un liquid roent, com la lava del volcans quan es refreda. El nom de *gneis* se dona a un vast sistema de roques que's constituí al final d'aquesta edat.

Acabat d'una llarga série de segles, el vapor de l'atmósfera començá també a condensar-se, i a caure torrencialment sobre la terra, enlliscant en rius d'aigua bullenta sobre els primers roquers i omplint els primers clots per formar els oceáns, els llacs i els pantans. Aquets torrents que passaven sobre les roques arrossegaven pols i partícules que estratificades (en capes) formaren els primers terrenys sedimentaris. Aquests foren comprimits en les depresions i en certs llocs recuberts per altres terres secundaries. Trobem encara, aquestes primeres roques sedimentaries que emergeixen de la terra aquí i allá; indrets a on cap altres roques les han cobert mai, llocs a on han quedat nues després de segles, mercés al desgat de les roques que les topaven. Cap senyal evident de vida guarden. Peró com sigui que en algunes d'aquestes roques s'hi troba un carbó, nomenat gráfit (llápis plom) i que alguns naturalistes afirmen que no's pot produir fora de l'acció dels sers vius, certs geólecs han anomenat *archeozoiques* (de vida primitiva).

Cobreixen aquestes roques *azoiques* (sense vida) o archeozoiques altres, antiquísimes també i molt alterades, peró que conserven rastres de vida: Vestigis de plantes nomenades algues i petjades o motllures com si fossin deixades per cucs en mig del fang de les platjes. Se troben també esquelets de criatures microscópiques que porten el nom de *radiolaris*. Damunt ja d'aquestes roques apareix una tercera série que revela gran nombre i varietat de marques de sers vius: petxines, cucs, algues i multitut de peixos, roques que els geólecs designen amb la paraula *paléozoiques* (o de vida antiga). Aquest período fou molt llarg per les mostres d'evolució de diferents animals i plantes.

Tot i amb aixó la vida no's manifesta allavors en forma que frapi nostra imaginació. No hi havía cap bestia que corrés, volés o nadés rápidament o amb elegancia al menys. Durant el centenar de milions d'anys que constitueixen la primera fase de la era paléozoica els mars contenien la vida; la terra era probablement estéril; cap senyal de vida terrestre trobem. Tots els sers que vivíen en aquesta época passaven sota l'aigua la major part o la totalitat de sa vida.

Entre la formació d'aquestes roques i nostra época s'intercala una successió de periódes representats per capes de roques sedimentaries. Per damunt de les roques paléozoiques se troben les *mesozoiques* (vida de l'edat mitjana de la terra) que's formaren tal volta en altre centenar de milions d'anys, riques en fóssils; contenint un lot prodigiós d'ossamentes de reptils gegants (com els dracs mitológics. Per damunt encara si troben les roques *cianozoiques* (o de vida recent), tercer gran volum de la historia de la vida no acabat encara, en que l'arena i el llot transportats ahir pels rius cap a la mar contenen petxines i cadavers que serán els fóssils de demá.

Aquestes senyals i fóssils revelats per les roques, i les mateixes roques constitueixen nostres primers documents historics. En aquest registre, arribem a constituir lentament i peça per peça la historia dels origens de la vida i la de l'origen de nostra propia vida, de la que fa cent anys no se'n tenía cap idea. Els fóssils eren coneguts ja dels grecs, 6 segles abans de J. C. a Alexandría Erastótenes i altres filósops discutíen ja llur naturalesa en el III^er^ segle abans de la nostra era; Estrabon en sa Geografía (14-37 després de J. C.) parla d'ells, lo mateix fan els escriptors alarbs, peró fins a Leonar de Vinci en el segle XVIe no se sospitá la significació real dels mateixos.

2

La determinació de l'edat de les roques és dificultosa, peró tots els geólecs i astrónoms están d'acord en que les edats geológiques son molt llargues. Les més antigues se fan allunyar des de 25.000.000 a 1.600.000.000 d'anys. Més se calcula també que des del desprendiment de la terra de la nebulosa solar fins a la formació d'aquestes roques havía ja passat igual temps.

Semblará aixó al lector un rápid preludi de la Historia, peró la Historia ens sembla més llarga pels detalls que'ns interessen. Repetim altra vegada que el temps en que la terra rodá com massa ígnea i sense vida es igual al que allotjá els animals inferiors.

No tan sols l'espai en que hi ha els astres es buid en sa major part si que també el Temps ho és respecte la vida de l'Humanitat. La vida sembla una espurna en mig d'inmensitats desertes.

Els nostres lectors no han d'estranyar **que, aparentment, negligim, a voltes, certs esdeveniments d'actualitat, deixant de subrallar-los amb el comentari degut. Però hi han albiradores dificultats insuperables.**

Altrament, l'ideari conegut de JUSTICIA SOCIAL i la dignitat civil dels que redactem aquesta fulla, donen la màxima eloqüència al nostre silenci.

S'ha publicat

A l'Ombra del Camí

llibre de poesies de

EMILI SALETA i LLORENS

amb un pròleg de l'

IGNACI IGLESIAS

... «A l'Ombra del Camí» col·loca al seu autor en un lloc distingit entre l'estol de lírics de les noves promocions que són glòria de Catalunya.

Edició paper de fil ornada amb boixos

5 ptes.

Es ven a totes les llibreries

Unió Gràfica

Societat Cooperativa de Producció

Aquesta institució, genuinament obrera, és un experiment viu d'emancipació social i econòmica. Té dret, doncs, a la solidaritat de les entitats similars i a l'ajut de tots els homes progressius.

Treballs d'impremta de tota mena

Enric Granados, 33, interior

BARCELONA

Els nostres lectors no han d'oblidar que aquest número de JUSTICIA SOCIAL ha estat revisat per la censura governativa

Obrers del camp!
Llegiu i propagueu

"LA TERRA"

SETMANARI POPULAR

PORTAVEU DE LA «UNIÓ DE RABASAIRES DE CATALUNYA»

Es publica cada dissabte. 15 Cts.

Redacció i Administració: Carders, 12, 1.r

BARCELONA

Company: Si sentiu les inquietuds que dignifiquen la condició humana dels oprimits, propagueu JUSTICIA SOCIAL periòdic socialista català

"ACCIÓ COOPERATISTA"

Portaveu de la Federació de Cooperatives de Catalunya

Articles doctrinals sobre cooperació: El moviment cooperatiu a Catalunya i a Espanya: Problemes socials relacionats amb la cooperació.

APAREIX CADA QUINZENA

Suscripció anyal: 4 ptes.

Redacció i Administració:

Aurora, 11 bis. - Ciutat

Treballador!

Sigues digne de la teva condició humana!

Com a home, t'has de sentir ciutadà i laborar amb el socialisme per l'adveniment d'una societat millor.

Com a productor, t'has d'aplegar dins les organitzacions obreres, i treballar pel millorament immediat dels teus germans.

Què fas pel millorament de la nostra societat? Com contribueixes al manteniment de la premsa socialista i obrerista?

D'acord!

Company Civera i Sormaní: D'acord amb el vostre article «Desplegueu la bandera de la sincerat»

I si una vegada vaig aixecar-me—des d'aquestes mateixes planes—a combatre un article vostre, avui no tinc cap inconvenient en estrenyeus efusivament la mà pel vostre sincer escrit, que, gràcies a aquesta sinceritat, desfent errors i indignes trapaceries ens dona la raó als qui no combreguem en el camp de l'ideologia cristiana. Ara glossaré els principals punts del vostre article, que mereix ésser reproduit en totes les fulles obreres, siguin del caire que vulguin.

L'article del company Civera i Sormaní, comença parlant del «Congrés de la Bona Premsa» - nosaltres pertanyem a la dolenta—que va celebrarse a Toledo l'any passat. Resultà que l'eficàcia d'aquest Congrès va ésser negativa, però els assistents varen empenyar-se en fer veure que fou un triomf, (encara que en l'intimitat confessaven que el Congrès havia estat un fracàs) i la veu del company Civera fou la «única veu discordant» que no volent mentir, va confessar el veritable resultat del Congrès de la Bona Premsa. Ara es troben que «ha passat un any i persisteixen tots els defectes.»

Amb to enèrgic, escriu després així: «Vejeu les conseqüències de l'eufemisme? No seria preferible que els escriptors catòlics *tinguessim la valentia de dir la veritat, caigui qui caigui?*» I és clar que sí que seria preferible! Quin dubte hi ha? La veritat, sempre té d'estar per damunt de tot. I d'aquesta manera continua—després de dir que ell «primer trossejarà la ploma abans de dir una falsetat» —: Ah! si en les nostres campanyes *hi hagués més sinceritat*, no ens trobaríem tan allunyats del poble!» Jo per la meva banda, company Civera, sempre he cregut, i veig que vos em doneu raó, que en les campanyes fetes per la premsa catòlica no hi ha sinceritat...

«Quantes patums hi ha entre nosaltres que les tolerem perque ens poden ajudar econòmicament!» D'acord, home, d'acord. «Quants panxacontents passen per grans homes perque han aconseguit amuntegar riqueses!» I tant!

«Preferiria mil voltes que fóssim ben pobres (això nosaltres no podem dir-ho) però amb l'*esperit ben lliure* que no pas *viure supeditats* als convencionalismes socials qus ens han fet tant de mal!» Veu, també tenim la sort de no poder-ho dir això. Es tant burgès el no poder tenir «l'esperit beu lliure» perque heu de «viure supeditats a convencionalismes»!..

Ve després aquest fragment: «Sempre he trobat ridícol el catolicisme encartronat i rígit d'aquests senyors que creuen que la Religió és fora de perill, perque es reuneixen en una sala i fan junta i en les grans solemnitats visiten el Prelat vestits de negre com si haguessin d'assistir a uns funerals de primera classe. Aquests senyors elegants que viuen plàcidament ignorant els dolors del poble, creuen que el catolicisme és una mena d'uniforme llampant que dóna bon to. La Religió és de vegades *una cobertora política*. Defensant-la s'*obtenen càrrecs, honors i vanitats*. I que n'ha fet de mal aquest catolicisme que fa olor de naftalina.» Això és cantar les veritats! Qui ho havia de dir Sr. Rucabado que la religió fos «una cobertora política» i que «defensant-la s'obtinguessin càrrecs, honors i vanitats»!!

Venen després uns fragments de pura literatura i l'única cosa que m'estranya és que digui que l'Esglesia «no necessita puntals» i «que té prou vigoria per caminar amb les seves propies forces». Llavors, company Civera, a què obeeix aquell interés en dir que l'Estat és el sostenimment de l'Esglesia, no volguent-se'n separar per a recobrar la llibertat d'acció que no tenen moltes vegades? Jo penso que tenia raó Herriot, quan feia dues classificacions de la religió: la de les catacumbes i la de la banca...

Ara em toca reproduir aquest fragment enternidor: «Fent brillejar en les nostres mans l'espasa de la sinceritat, s'esvairien moltes fantasmes. Hem de sentir en la nostra carn la dolor dels nostres germans. Encara que sojornem en un món on el cel és sempre blau, no hem d'oblidar que són molts els que sofreixen i que potser no sofririen si a la terra no hi hagués tant d'egoisme. Quan sóc al cim d'una muntanya i veig la ciutat estesa als meus peus, no atrau el meu esguard la cúpula del palau sumptuós, sinó les cabanes dels humils. Quanta misèria i quants sofriments! I quina pena fan els que amb el seu esforç no es poden pastar el nostre pa de cada dia! Per què hem de deixar morir de fam aquesta gent desvalguda que viuen allunyats del traüt de la ciutat, com si fossin infectes desferres?» Totes aquestes misèries, company Civera, són les nafres de la societat catòlico-capitalista i no desapareixeran—perque són fruit d'ella—fins que estigui implantat el règim igualitari de socialització dels bens i l'home visqui en comunitat, treballant tots per tots.

Parla altre cop el company Civera: «Sempre he cregut que el poble s'allunya de nosaltres perquè no hem sabut alleugerir els seus dolors. Fem caritat, però humiliant als pobres. El seu millorament econòmic el deuen a les organitzacions obreres». Si, senyors catòlics, si. A les organitzacions obreres no catòlicas es deuen tots els avenços que ha fet l'obreris me arreu del món. Quan podràn presentar els mesquins centres obrers de barriada, anomenats catòlics, la brillant fulla de guanys que tant en l'ordre moral com en l'econòmic han obtingut les grans organitzacions obreres nacionals i internacionals? I, a continuació, l'articulista de «Catalunya Social» ens diu: «Generalment els patrons no han sabut donar res espontaniament».

Després d'un fragment en el qual justifica l'actuació de violència, donant la culpa a l'egoisme patronal, pregunta: «La vaga tindria estat legal en tots els pobles moderns, si l'experiència no hagués ensenyat als obrers que cal lluitar, àdhuc per obtenir les reivindicacions basades en la raó i la justicia?» Plau me, ara, a proposit d'aquesta opinió tant encertada del company Civera, comentar unes paraules del gran Rucabado, en una lletra adreçada al Comité Executiu de la Federació de Dependents de Catalunya el dia 5 de maig de 1923 devant la tamença que s'acordés una vaga d'empleats de comerç «si Déu m'ajuda no m'adheriré mai *ni de grat ni per força* a cap vaga (ni per causa injusta ni per causa justa) decretada per la Federació ni pel Centre (ni per cap sindicat»). Decisió la qual raonava fonamentat en què «la vaga ès un mal enorme i que el faria jo envers mi mateix i envers els altres obrers i dependents si em prestés a augmentar amb la meva adhesió, personal o moral, fos voluntària o forçada, la seva *sinistra* eficàcia». Veus aquí, lector, dos criteris ben oposats sobre la vaga que sustenten homes del mateix camp, Mentres el company Civera assenyala l'eficacia de la vaga ja que cal lluitar «àdhuc per obtenir les reivindicacions basades en la raó i la justicia», i diu després: «Avui els obrers s'organitzen i declaren la vaga als patrons perquè saben que l'egoisme és el conceller de la majoria dels homes de negoci i que isolats no tindrien cap força. Fem desaparèixer les causes (els burgesos) i desapareixerán els efectes» I en canvi el Sr. Rucabado ens confessa que «ni per causa justa», «ni de grat ni per força» no s'adherirà mai a cap vaga. Ja veieu companys obrers, l'opinió del lider dels catòlics! Diu que «la vaga es un mal enorme»—«encara que sigui per una causa justa» — el company Civera reconeix que és gràcies a la vaga que s'han obtingut moltes de les reivindicacions obreres. No cal dir, que entre les dues opinions, voto per la del company Civera que és la més lògica i humana.

I diu encara el company Civera que l'actuació dels catòlics en el camp social està plena d'errors, que si s'en fes una revisió, haurien d'expressarse amb molta cruesa, i finalment: «Hem exclamat: Que vinguin amb nosaltres els obrers, però els hem volgut de cartró. Els més mansois han estat els més estimats i preferits. Per a sostenir les entitats obreres, no hem demanat l'esforç del poble, sinó l'auxili dels homes rics. I aquests han acudit a la nostra crida per a poder tenir una intervenció en les organitzacions obreres». Que m'en dieu companys, de la veracitat d'aquest patétic fragment? Amb aquestes paraules queda sintetitzat el que són les organitzacions catòlico obreres, tal com les vol el Sr. Rucabado.

Després de tot això, torno altra vegada a extrenyer la ma del company J. Civera i Sormaní i el felicito cordialment pel seu brillant article que tanta de llum pot donar.

Jordi Arqué.

Barcelona 4 juliol 1925.

No servirem cap suscripció que no vingui acompanyada del seu import.

Cooperativa socialista "La Internacional"

Aquesta cooperativa ha obert el seu primer despatx al carrer de Ramón i Cajal, 75, Gràcia.

Desitgem esplèndit pervindre als nostres companys i recomanem a tots els amics de la barriada que siguin consumidors d'aquesta entitat mutualista els beneficis de la qual seran destinats a obres de cultura i a la propaganda de les nostres idees.

La correspondència d'administració de JUSTICIA SOCIAL, (girs, reclamacions, canvis d'adreça), per que no sufreixi cap retard, preguem es dirigeixi a Marçal Badía, Creu Vermella, 23, REUS.

Noves i documents

PROXIMS CONGRESSOS

Del 25 de Juliol al 8 d'Agost a Elseneur, tindrà lloc la quinta reunió de «l'Escola Cooperativa Internacional d'Istiu.

Del 27 al 31 del mateix mes, el «Congrés Internacional del Servei Social» es reunirà a Paris.

Del 1 al 14 d'Agost a Heildelber hi haurà la «Conferencia Pedagógica Internacional».

Del 4 al 12 del mateix, la «Conferencia de Socorros als Estudiants Europeus», tindrà lloc a Ginebra.

A Copenhague del 15 al 21 d'Agost hi haurà la «Conferencia anyal de la Confederació Internacional d'Estudiants».

Del 15 al 22 d'Agost tindrà lloc a Paris el «Congres de l'Internacional Obrera Socialista».

A Zurich del 27 al 29 del mateix mes, hi haurà el «Consell de la Federació Internacional de Dependents de Comerç Oficines i Técnics».

Del 24 al 28 d'Agost tindrà lloc a Ginebra el «Primer Congrés General per a la Protecció de l'Infancia».

A Copenhague del 20 al 29 de Setembre hi haurà el «Congrés de la Federació Internacional dels Obrers de l'Alimentació».

I per últim del 25 al 27 del mateix tindrà lloc a Paris el «Congrés de l'Unió Internacional dels Treballadors del Cuiro.

La pau universal i els educadors.

Els inspectors de 1.a ensenyança i mestres pensionats per la Junta per a l'Ampliació d'Estudis d'Espanya han visitat a Ginebra el Secretari de la Societat de Nacions. Diu llur cronista Roselló que els educadors se convenceren entre altres coses «de l'inmensa participació que en el triomf de la pau mondial pot correspondre a l'Escola i al mestre»

«Tot el món està d'acord en que tenim de començar per portar a cap el desarmament moral de la Humanitat..... S'ha d'espurgar la ensenyança nacional de tot allò que pugui contribuir a fomentar l'odi contra els demés paisos. Corpren, verdaderament, llegir alguns textes de historia i trobar conceptes despreciatius o amarats de passió pels qui en un moment circunstancial foren considerats com enemics.

»..... seria dificil trobar un pais que pugui enorgullirse de que en sos centres d'ensenyament, s'expliqui la Historia d'una manera objectiva i sens prejudicis.

»La Escola deu realitzar encara altra missió:... inculcar en el cerveli i en el cor dels nois, ciutadans de demà, la creencia en la possibilitat de la pau. Res hi ha tan perilliós i cruel com deixar que el nen i el jove tanquin el llibre de Hi toria amb la impresió pessimista de que continuarà havent-hi guerres».

Tot això es credo socialista que's va imposant a les noves generacions.

Els interessos de classe en la nacionalització industrial.

Amb aquest titol Olariaga publica en «El Sol» del dia 9 un article, en el que sosté que la nacionalització de ferro-carrils a Alemania, Estats Units, Italia i Austria i la de les mines de carbó a Anglaterra produí un caos económic, per que's posava devegades la industria a mans de tecnics fracassats que s'havian amparat en les capelletes polítiques i en primer lloc perque *se troba molt retrassada la formació de la conciencia social per servir de motor altruiste de les organitzacions industrials de caracter públic.*

El capitalisme tot i esser faltat d'ideals i amb aridesa moral se rehabilità un xic «no ja com un sistema de producció anarquic i d'explotació d'home per l'home, sino com el sistema que havia desenvolupat tota la civilització industrial moderna sobre una base d'*ingenioses audacies, de laborioses persistencies i de manifestos perills*».

Cal doncs que'ls homes que emprenguin una industria nacional posseeixin l'*estímul altruiste* i les qualitats entreprenedores que'ls capitalistes maxims han posseit. Devem evitar en els ensatjos socialistes la manca de responsabilitat i eficiencia i menys que la organització comercial i d'industries caiguin en mans de burócrates.

¡Cal estudiar i consagrarse al mon!

Als companys que expontaniament ens ajuden amb llur col·laboració, hem de pregar-los vulguin fer-se càrrec de la limitació de l'espai disponible i no oblidar mai les restriccions imposades per les actuals circumstàncies. Interessa que per a facilitar la nostra tasca procurin:

1.er Parlar d'allò que es pugui parlar.

2.on Tractar especialment qüestions sindicals i de propaganda de les doctrines socialistes.

3.er Exposar els temes amb la major claretat i concissió possibles, i

4.t Escriure en quartel·les per una sola cara i deixant els interlineats ben amples a fi que podem fer-hi al damunt les eventuals correccions ortogràfiques.

"Company!"

per Màxim Gorki

PREU: 10 cèntims

Demaneu aquest interessant fullet a l'administració de JUSTICIA SOCIAL.

Si hom es diu lliberal, i per justificar-ho, obra lliberalment però sense posar-hi el cor, es trobarà en una posició tan mesquina que la seva vida no podrà cumplir res d'excelent. Inútil haurà sigut la seva naixensa, i inútil la seva mort.

Del TRIPITAKA XINESC

Justicia Social

SETMANARI SOCIALISTA

2.a época

CIÈNCIES - LITERATURA - ARTS

REDACCIÓ:

Carrer de Guardia, 14, pral. - BARCELONA

ADMINISTRACIÓ:

Marcial Badía, Creu Vermella, 23. - REUS

REDACTORS i COL·LABORADORS.

Gabriel Alomar - Serra i Moret Josep Comaposada - Alfons Maseras - Dr. Aguadé Miró - Cristòfor de Domènec - J. Carner Ribalta - J. Llorens i Artigas Dr. E. Mira - J. de C. Serra Ràfols Dr. Joaquim Xirau - Francesc X. Casals - "Apa„ - Rossend Llates Dr. Muntanyà - Francesc Viladomat - Sara Llorens - Manuel Galés "Gàldric„ - Marius Vidal - Ferrán Cuito - B. Farré - Josep Ricart i Sala - Manuel Escorza - Dr. J. Estadella Arnó - J. Recasens i Mercadé - Rafael Campalans - Francesc Gandia - Dr. Josep Amorós Emili Saleta - "Shum„ - F. Cañadas - Josep M.a de Sucre - J. Roure i Torrent - Manuel Alcàntara i Gusart - Dr. Cosme Rofes - Ignasi Iglesias - Roc Guinart - Puig Pujades - Joan Fronjosà - Balagué Baró - R. Ràfols Camí - Jaume Cardús - J. Duràn i Guardia - Joan Forment.

REDACTORS-CORRESPONSALS

Albert Schneeberger - Rafael Ramis, *França*
Joan Comorera.—*Argentina*
Carlota Goteres.—*Xile*
René Lyr.—*Bèlgica*
Roberto Marvasi.—*Itàlia*
Dr. Andrés Ovejero.—*Madrid*

PREUS D'ABONAMENT:

Catalunya i Provincies:

Trimestre, 2'50 ptes. - Mig any, 4'50 ptes. Un any, 8 ptes.

Estranger:

Mig any, 5'75 ptes.
Un any, 10'50 ptes.

JUSTICIA SOCIAL *és l'únic periòdic socialista que es publica a Catalunya. Teniu el deure d'ajudar-lo.*

SUSCRIVIU-VOS-HI

personalment a la redacció o a l'administració, o bé trametent l'import de l'abonament a l'administrador, amb segells de correu, gir postal, etc.

L'iniquitat econòmica és la més irritant, però no la única iniquitat social que s'ha de combatre. Per tan, el Socialisme deu atacar tots els mals socials i morals, i posar fí, no sols a l'explotació de l'home per l'home, a totes les apreciacions i iniquitats religioses, familiars i polítiques, sinó també a tots els egoismes, a totes les dureses molestes i, en conseqüència a tots els sofriments evitables.

BENET MALON

Preguem als nostres suscriptors per trimestres se serveixin renovar llur suscripció.

TIP. JUSTICIA SOCIAL - REUS